Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIV. | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., torek, 22. decembra (Dec. 22), 1931. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 298

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Obnovitev sovražnosti na Daljnem vzhodu

Kitajska armada se pripravlja na okupacijo Mukdena, Japonci organizirajo svoje sile za protinapad. Kitajski študentje vstopajo v armado

Tokio, 21. dec. — Semkaj dohajajo poročila govorijo o bližajoči se bitki med japonskim vojaštvom, ki mu načeluje general Čang, ter kitajskimi banditi, katerim se je pridružilo tritisoč mož regularne armade. General Čang je sinoči odredil splošno ofenzivo proti Kitajcem, ki se bližajo mestu Čangtu.

Tokio, 21. dec.—Vesti iz Mukdena se glase, da je kitajska armada, ki šteje 15,000 mož, konča s pripravami za veliko ofenzivo v Činčovu proti japonski silam v pasu južnomandžurske železnice. Kitajska armada se je razdelila v tri skupine in koraka proti mestom Ssupingkai, Tiehling in Liaoyang.

V kratkem odkorakajo nadaljnje kitajske čete iz Činčova proti Mukdenu. Poroča se, da je general Yun Čen, poveljnik kitajske armade, odredil ofenzivo z namenom, da spodi Japonce iz Mukdena in zasede mesto.

Japonske militaristične avtoritete so tudi reorganizirale svoje sile, da odbijajo napad, ki jim prihaja s štirih strani. Vojni urad je bil informiran o bližajočem se konfliktu in je poslal nadaljnje enote vojaštva proti jugu. Pričakuje se, da se bo razvila najhujša bitka, odkar so se pričele sovražnosti med Kitajci in Japonci, ker so kitajske čete bolje organizirane kot so bile pred tedni. Ako ne bodo japonske čete premagale Kitajce, obstoja velika nevarnost za japonska življenja in lastnino v pasu južnomandžurske železnice, ki je pod japonsko kontrolo, ker so kitajske čete v premoči in dobro oborožene.

General Jiro Minami, bivši japonski vojni minister, je sinoči potoval v Mukden. Pred odhodom je poročevalcem izjavil, da je njegova misija v Mukdenu preiskovitev vrhovne komisije, katere namen bo ščititi japonske pravice v Mandžuriji.

Šangaj, 21. dec. — General Šidehara Honjo, poveljnik japonske armade v Mandžuriji, je včeraj poslal ultimat kitajski vladi, v katerem zahteva odpoklic kitajskih čet iz Činčova.

London, 21. dec. — Poročilo iz "Daily Mail" iz Harbina se glasi, da se kitajski dijaki v raznih mestih vpisujejo v armado generala Ma Čan-šana, ki nasprotuje japonski kampanji proti dijakom v Mandžuriji. Poročilo navaja, da je Čan-Šan prejel kot tri milijone dolarjev od rojakov, ki bivajo v tujezemstvu, za financiranje ofenzive proti Japoncem. Dijaki ustanavljajo tudi organizacije po mestih, kjer sklicujejo demonstracije in protestirajo proti japonskim krivicam v Mandžuriji.

Japonci napovedali vojno banditom

Tajnik vojnega departmenta poudarja, da Japonska ne bo sprejela vmešavanja Lige narodov

Tokio, 21. dec. — Japonska je izbrala božični dan za pričetek ofenzive proti kitajskim banditom v Mandžuriji.

Glede poročilom, ki se glase, namerava Čang Hsueh-liang, novoizvoljeni governer Mandžurije, premestiti sedež svoje vlade z Činčova v Lwangčov, bo japonska vseeno podvzela kampanjo, da iztrebi kitajske razbojnike v Mandžuriji, ki ogrožajo japonska življenja in lastnino. Militaristične avtoritete naglašajo, da se prav nič ne zanimajo, ako Kitajci odpokličejo svoje čete za veliki zid, in bodo kljub temu nadaljevali z operacijami, ki jih smatrajo za potrebne v zaščito svojih pravic.

"Liga narodov se skuša vmešavati v to afero," je dejal visok uradnik vojnega departmenta, toda Japonska ne bo dopustila intervencije s strani tretje stranke. Japonska ne bo spremenila svojega stališča in je pripravljena braniti svoje pravice v Mandžuriji."

Obsoja kitajske politične voditelje

Vdova ustanovitelja republike pravi, da so ti največji sovražniki kitajskega ljudstva

Šangaj, 21. dec. — Mme. Sun-Yat-sen, vdova "očeta kitajske republike," je obsodila politične voditelje, tako kantonske kot nankingške, kot največje sovražnike kitajskega naroda.

Sun-Yat-sen, ki je bila pred leti zelo aktivna v političnem življenju, je pokazala na razvoj kitajske politične zgodovine od smrti njenega moža do danes. Izjavila je, da so se politični voditelji izneverili revolucionarnim načelom, ki jih je začrtal njen mož. Postali so koruptni in se redili na stroške kitajskega ljudstva. Bivšega predsednika Čiang-Kaišeka je označila za političnega oportunista, ki je hotel s pomočjo diktature uničiti revolucionarno stranko.

"Korupcija in terorizem je bilo orožje vlade proti revolucionarni stranki," je rekla Sun-Yat-sen. "Tisti, ki so imeli važna mesta v centralni vladi, so si polnili žepe, dočim so uradniki krajevnih vlad gledali na to, da čimveč izprešajo iz revnega ljudstva. Oportunisti so se polastili vlade in pošiljali člane revolucionarne stranke v dolgoletne ječe in smrt.

"V zadnjih petih letih se je dežela nahajala v stalnih civilnih vojnah. Vsakovrstni zločini so se izvršili pod vlado kuomintanga, ki se vzdržuje na krmilu s pomočjo diktature in strahovlade."

Poraz radikalcev v Avstraliji

Laboriti bodo imeli samo 16 sedežev v parlamentu

Melbourne, Avstralija. — Pri splošnih volitvah zadnjo soboto je delavska vlada, kateri je načeloval premijer Scullin, doživela velik poraz.

Kompletna poročila kažejo, da so koalicijske stranke dobile 51 sedežev, laboriti 16 in radikalci pod vodstvom J. T. Langa, premijerja New South Walesa, sedem.

Joseph A. Lyons, bivši finančni minister v Scullinovem kabinetu, ki je organiziral opozicijo, bo sestavil novo vlado.

Delavska stranka v Avstraliji je doživela prav tak poraz kot laboriti v Angliji. Kakor v Angliji tako so tudi v Avstraliji laboritski uskoki odgovorni za padec delavske vlade. Scullin je bil sicer ponovno izvoljen v parlament, toda vsi člani njegovega kabineta so bili poraženi.

Volitev se je udeležilo 3,500,000 volilcev. V Avstraliji je volitev prisiljena in vsak volilni upravičenec, ki se jih ne udeleži, mora plačati visoko denarno kazen.

Walsh zahteva preiskavo Wall Streeta

Washington, D. C. — Senator Walsh predlaga, da senat posveti na Wall Street in njegove špekulacije z delnicami. Preiskava bi obsegala dobo zadnjih dveh let.

Trije rudarji ubiti

Logan, W. Va. — Trije rudarji so bili ubiti pri eksploziji v premogovniku Monitor Coal Co.

DRASTIČNA AKCIJA PROTI REBELOM V INDIJI

Velika Britanija jih bo poslala v izgnanstvo, da tako prepreči rebelno gibanje

London, 21. dec. — Voditelji rebelnega gibanja proti britski nadvladi in za svobodo Indije bodo v bodoče poslani v izgnanstvo v oddaljene kraje in koncentracijska šotorišča, katera bo Velika Britanija ustanovila. Izgnanci bodo prisiljeni delati na poljih kot poljedelski delavci in odvzeta jim bo vsaka prilika do komunikacije s svojimi pristaši.

Sir Samuel Hoare, državni tajnik za Indijo, je že sankcioniral novo naredbo, ki ima namen razpršiti voditelje rebelnega gibanja in uničiti vse znake propagande proti britski nadvladi.

Do sedaj je Velika Britanija zapirala propagatorje in rebele v ječe, odkoder so lahko vzdrževali zveze s svojimi pristaši. To bo vlada sedaj odpravila. Tisti, ki bodo aretirani v državi Bengal, bodo deportirani v združene province; bombajski rebeli bodo izgnani v severnozapadne province, propagatorji pasivne rezistence iz združenih provinc pa bodo poslani v Burmo. To bo po mnenju britskih oblasti onemogočilo nadaljevanje protiangleške kampanje.

Manjši grešniki bodo deportirani na vladna zemljišča, kjer bodo morali obdelovati zemljo. Poročila se glase, da ima vlada dovolj zemlje za kaznilniška šotorišča, v katera bo lahko spravila 200,000 jetnikov. Britske avtoritete so že podvzele korake za izvajanje naredbe, ki bo nedvomno naletelo na velik odpor. Vse militaristične posadke bodo pojačane, da zatro vsako opozicijo.

Delavska federacija pobija diskriminacijo

Chicago. — Čikaška delavska federacija je podvzela korake proti zapostavljanju članov unij pri razdeljevanju podpore iz sklada za pomoč brezposelnim. V zadnjem času je federacija prejela več pritožb, da se unijske delavce zapostavlja, dasi morajo prispevati svoj del v ta sklad.

Brezposelni delavec živel v jami

Buffalo, N. Y. — Policija je vzela v varstvo John Aluka, ki ga je našla v bližini Lackawanne živeti v jami, katero si je izkopal in živel v nji nad mesec dni. Bil je brez dela, sredstev in doma. Prvotno ga je našel neki jeklarski delavec, ki mu je nato dajal hrano.

Za rudarje ni denarja

Charleston, W. Va. — Vladni organi pravijo, da ni denarja za odpomoč rudarjem v Cabin Creeku, kjer so "razmere izredno slabe," po poročilu tajnika Kanawha County Welfare odbora. — V slučaju, da bi šli rudarji na stavko, bi denarja nič ne primanjkovalo za najetje pobojnikov.

Opozicija proti moratoriju v senatu

Nasprotniki izzivajo pristaše administracije, ki hočejo, da senat odobri moratorij pred počitnicami

Washington, D. C., 21. dec. — Pristaši administracije so napeli vse sile, da senat sprejme resolucijo in tako odobri enoletni moratorij vojnih dolgov. Zagrozili so s skrajšanjem božičnih počitnic, ako bodo nasprotniki uporabili taktiko zavlačevanja.

Senator James E. Watson, republikanski voditelj v kongresu, je izjavil, da bo debata pričela danes in da se bo nadaljevala tudi ponoči, ako ne pride do dogovora med nasprotnimi strujami, da se glasovanje o moratoriju vrši v torek. Dokler se to ne zgodi, ne bo Watson predložil resolucije, ki določa božične počitnice do 4. januarja.

Senator Johnson, ki vodi opozicijo, zahteva podrobno razpravo. Izjavil je, da ameriški narod nasprotuje moratoriju, akoprav je večina kongresnikov odglasovala zanj. Dejal je, da bi se ljudstvo z ogromno večino izreklo proti, ako bi se mu dalo priliko, da pove svoje mnenje.

Vzlic opoziciji proti odobritvi moratorija prevladuje mnenje, da bo senat odglasoval zanj, ker nasprotna struja ne razpolaga z zadostnim številom glasov, ki so potrebni za poraz resolucije.

Sto milijonov za zvezne zemljiščne banke

Kongres je tudi odobril apropriacijo $203,925,000 za vojne veterane

Washington, D. C. — Spodnja zbornica je zadnjo soboto sprejela Steagalovo predlogo, ki določa sto milijonov dolarjev dodatnega kapitala federalnim zemljiščnim bankam. Poskus za amendiranje predloge, da se proglasi moratorij na zadolžena posestva od enega do treh let, se je izjalovil.

Debata o tej predlogi je pokazala, da so federalne zemljiščne banke prevzele farme, ki predstavljajo vrednost $48,000,000, ker niso lastniki plačali obrokov. Predloga pooblašča zakladniški department, da lahko izdaja posojila dvanajstim zemljiščnim bankam, ako ta posojila odobri farmski odbor za posojila, da bodo potem lahko dajale nadaljnje kredite farmarjem, ki so vsled raznih težkoč zabredli v krizo.

Kongres je tudi odobril apropriacijo $203,925,000, ki se bo porabila za kritje posojila, ki je bilo napravljeno v svrho izplačitve bonusa vojnim veteranom.

Sluga ubil milijonarja

Poughkepsie, N. Y. — Japonski sluga Gentro Akijama je obtožen, da je zadnjo nedeljo zaklal 56-letnega milijonarja J. Williama Schatza v njegovem stanovanju. Slugi je bila odpovedana služba pred nekaj dnevi, nakar se je maščeval nad gospodarjem.

NOV PADEC ZAPOSLENOSTI V DRŽAVI N. YORK

Še bolj kot zaposlenost se je znižal zaslužek. "Najboljši možgani" v konfuziji in dežela se nemoteno potaplja v vedno večjo krizo

New York. — (FP) — V primeri z oktobrom se je zaposlenost v državi New York v novembru zopet znižala za tri procente, izplačane mezde pa za pet odstotkov, kot poroča Frances Perkins, načelnica državnega departmenta za delo.

V novembru so bila mezdna izplačila 41% nižja v primeri s povprečnimi mezdnimi izplačili v dobi 1925 do 1927, zaposlenost pa 31% nižja. Ako se pa izplačila in zaposlenost primerja z 1928 in 1929, je padec še večji.

Največji padec v novembru zaznamujeta tekstilna in čevljarska industrija, dasi sta pred par meseci kazali več aktivnosti, kar so nekateri gospodarski opazovalci smatrali za znamenje, da je kriza dosegla dno in da je to pričetek večje aktivnosti v vseh industrijah in trgovini. Statistična poročila za november pa pokazujejo, da so se napovedovalci "boljših" časov zopet motili.

Najbolj stupidno vlogo igrajo "najboljši možgani", voditelji ameriškega velebiznisa, bankirji in veleindustrialci. To je bilo najbolje razvidno na zaslišavanjih pred senatnim LaFollettovim odsekom, ki je iskal remedur proti krizi.

Ko sta bila zaslišana predsednika dveh največjih bank v deželi, Mitchel od National City banke in Wiggin od Chase National banke, je bilo mnenje prvega, da se gospodarskih kriz ne more preprečiti in da je vsaka akcija v tej smeri brezplodna. Drugi "veleum", Wiggin, je pa rekel, da bi bilo delo narodnega ekonomskega sveta, ako bi bil ustanovljen, tako komplicirano, da bi ga niti nadljudje ne obvladali.

Izjave teh dveh bankirjev izražjo tipično stališče ameriških magnatov, ki so skupno odgovorni za gospodarski krah, ker kontrolirajo vse življenje Amerike. Dogmatično se upirajo vsem spremembam, ki so potrebne in bodo morale priti, predno se bo kolesje v industrijah zopet zavrtelo in predno bo konec velike bede.

Začetek zime

Danes ob eni in 12 minut popoldne je oficielni začetek zime. Solnce doseže najnižjo točko na jugu, nakar se bo pomikalo prihodnjih šest mesecev nazaj proti severu. Danes je najkrajši dan in najdaljša noč v letu. Med tem pa je bilo doslej nenavadno milo vreme na centralnem zapadu; sneg se je komaj pokazal in mraza pod 20 stopinjami še ni bilo. Temperatura je povprečno 7 stopinj nad normalo v tem času.

Obupne razmere med rudarji

Terorizem in priganjaštvo odgovorno za številne nesreče

Wildwood, Pa. — (FP) — V tukajšnjem premogovniku, ki ga lastuje Butler Consolidated Coal Co., kjer so 22. junija t. l. kompanijski policaji napadli grupo neoboroženih stavkarjev in ubili enega ter ranili dvanajst, so rezultati kompanijske zmage vidni.

Pred stavko je v premogovniku delalo 307 rudarjev osem ur na dan in producirali so povprečno 7,500 ton premoga na dan. V dveh letih je samo en rudar izgubil življenje in nesreče so bile redke.

Danes, ko kompanija in sodišča izvajajo terorizem, dela v premogovniku 450 rudarjev deset ur na dan. Produkcija je večja vsled silnega priganjaštva in število nesreč se je povečalo. V zadnjih štirih mesecih je bilo šest rudarjev ubitih in veliko število poškodovanih.

Nedavno je 15-letni deček šel s svojim očetom na delo v premogovnik, dasi državni zakon prepoveduje tako delo otrokom. Dečka je pri delu ubilo, uprava pa se je izgovarjala, da je šel fant v premogovnik brez njene vednosti.

Mnogo rudarjev, ki so bili aktivni v zadnji stavki, je uprava dala na črno listo in ne dobijo več dela pri kompaniji, drugi pa, ki so bili na stavkovni straži, ko so jih kompanijski policaji napadli, so pa bili obsojeni od šest mesecev do dveh let zapora na obtožbo, da so hujskali in podžigali na izgrede. Policaji in deputiji, ki so streljali in ubijali, so še vedno na prostem in so pripravljeni na nadaljnje umore, ako se pojavi prilika. Noben teh ni bil obtožen niti kaznovan.

Rudarji na antracitu za Mooneyja

Sklicujejo shode, ki so dobro obiskani. Zanimanje za Mooneyja raste med rudarji

Wilkes Barre, Pa. — (FP) — Rudarji na antracitnem polju so se v večji meri pričeli zanimati za usodo Tom Mooneyja in zahtevajo njegovo osvoboditev. Udeležili so se v velikem številu treh shodov, katere je sponsorirala Anthracite Free Tom Mooney konferenca. Na shodih so govorili Carlo Tresca, voditelj italijanskega delavstva v Ameriki, državni kongresnik John Hermansen in Eugene Bradley od rudarske unije št. 1616.

Shodi so se vršili v Luzernu, Old Forgu in Hanoverju. Rudarjem je najbolj imponiral Tresca, ki je kljub navzočnosti policije v žgočih besedah govoril poslušalcem. Bradley je kritiziral delavske voditelje, ker se premalo zanimajo za usodo Mooneyja.

V konferenci je organiziranih šest tisoč rudarjev potom 26 organizacij. V načrtu so nadaljnji shodi po antracitnem polju kakor tudi zborovanje, ki se vrši 10. januarja.

LAIDLER URGIRA FEDERALNO ZAVAROVANJE

Senatnemu odseku je predložil tudi ustavni amendment soc. stranke za socialno zakonodajo. Zavarovanje naj vlada financira iz davkov na bogatine

Washington. — (FP) — Federalno zavarovanje delavcev proti brezposelnosti je najboljši načrt zavarovanja, po mnenju dr. Harry W. Laidlerja, direktorja Lige za industrialno demokracijo in predsednika Narodnega biroja za ekonomsko raziskavo.

Laidler je te dni nastopil pred senatnim odsekom za brezposelnostno zavarovanje in urgiral zavarovanje vseh delavcev v Združenih državah potom zvezne vlade. Pobijal je prostovoljno in tudi prisilno zavarovanje potom posameznih društev, ker tak sistem ni praktičen niti zdrav.

V slučaju, da bi vrhovno sodišče proglasilo tak zakon neustavnim, naj bi kongres subvenciral zavarovanje po državah, dokler se ne amendira zvezne ustave. Odseku je tudi predložil ustavni amendment socialistične stranke, katerega je izdelal Hillquit in kateri daje kongresu moč regulirati otroško delo in uzakoniti sploh kakršnokoli socialno zakonodajo.

Senatorja Hebert iz Rhode Islanda in Glenn iz Illinoisa sta bila sovražna napram Laidlerjevim izvajanjem, senator Wagner iz New Yorka jim je bil pa naklonjen. Glenn je pestil zaslišanca, kje in na kakšen način naj vlada dobi denar za financiranje splošnega zavarovanja. Potom večjih davkov na velike dohodke in dedščine, je bil Laidlerjev odgovor. On je priporočal drastične stopnjevalne davke do 90% na premoženja, ki znašajo en milijon ali več.

Laidler je povdarjal, da je tako obdavčenje potrebno, ker največ bogatinov živi v sedmih državah. Ti prispevajo 64% vsega dohodninskega davka, dasi živi le 34% prebivalstva v teh državah. Veliko držav tudi nima davčne zakonodaje na dohodke in v nekaterih je prej potrebno amendirati ustavo, predno je mogoče uvesti tako postavo.

"Zavarovanje proti brezposelnosti je imperativno, ako hočemo odpraviti sedanjo demoralizujočo dolo dobrodelnosti, od katere so milijoni odvisni to zimo. To je tudi potrebno v svrho ohranitve samoponosa, preprečenja fizičnega in moralnega propadanja, vzdrževanja nakupovalne moči delavstva do neke meje in v svrho socialne incentive za odpravo te grozne socialne bolezni. Mi se ne smemo še nadalje mimo pomikati v kaos, ampak zavestno se oprijeti dela za socialno planiranje v svrho boljše bodočnosti. In zato je brezposelnostno zavarovanje potrebno," so bile zaključne besede Laidlerja.

Eksprezident Peruja obtožen

Lima, Peru, 21. dec. — Zbornica je včeraj sklenila, da obtoži bivšega predsednika Augusta B. Leguijo veleizdaje, ker je za časa svoje službe izročil državne železnice inozemskim kapitalistom in najemal škodljiva posojila.

Cena francoskemu vinu padla

Pariz. — Ker se je znižala vrednost angleškega funta in radi manjših naročil iz Anglije, je cena francoskemu vinu zelo padla. Steklenica šampanjca stane sedaj 36 frankov.

Cerkveni denar za ženske šole

Mexico City. — V mehiškem kongresu predlagajo, da se polovica denarja, ki je bil nabran pri verskih slavnostih v katedrali Guadalupe, porabi za gradnjo ženskih strokovnih šol.

"Gladovni pohodniki," ki so obiskali Washington, so se vrnili v New York in bili sprejeti po tisočih na Union Squaru.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (razen Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

188

Datum v oklepaju, na primer (Nov. 30, 1931) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Napačno razumevanje socialnega zavarovanja

Velik konflikt o vprašanju brezposelnostnega zavarovanja, ki zdaj rohni po Ameriki, je tipična slika ameriške mentalitete. Vsaka skupina socialnih reformistov, vsaka manjšinska stranka in brez malega vsaka strokovna unija ima svoj načrt. Načrtov kar mrgoli, a niti dva nista — enaka. Vsi so v konfliktu, toda združiti vse te elemente na podlagi direktnih materialnih interesov je skoro nemogoče.

Grupe in organizacije se kregajo zaradi načrtov in vsaka furiozno argumentira, da je njen najbolji. Medtem pa mineva čas, zbornice se ne brigajo in beda ter stiska brezposelnih raste in raste.

Ameriška delavska federacija, kolikor pride eksekutivni odbor v poštev, ne priznava principa brezposelnostnega zavarovanja in drži roke križem, je pa večje število državnih in krajevnih federacij, ki so sprejele princip, zdaj pa zapravljajo čas z neskončnim argumentiranjem o načrtih.

Sentiment za socialno zavarovanje prodira bolj in bolj tudi v Ameriški delavski federaciji in v bližji bodočnosti se bo morala tudi eksekutiva in konvencija izvreči za ta princip. Baš ta konflikt zaradi načrtov in nesporazum v splošnem je precej zakrivil, da je opozicija še zmagala na zadnjem zborovanju federacije.

Neenotnost glede načrta za državno ali federalno brezposelnostno zavarovanje izvira največ iz nezavednosti. Niti delavci sami ne razumejo svojega *socialnega statusa* v moderni družbi. Mnogi mislijo, da je brezposelnostna podpora iz državne blagajne — miloščina, ki se je mora človek otepati do skrajne sile. Unije same predlagajo, da denar za plačevanje brezposelnostne podpore zbirajo delavci in delodajalci sami, vsaka stranka polovico, država pa le nadzoruje sklad in izplačuje podporo. Delavec bi torej plačeval nekak asesment v sklad brezposelnostne podpore, kadar dela, in potem šele je upravičen vprašati za podporo! Tu se vidi, kako močan je še sentiment individualne odgovornosti med ameriškim delavstvom.

Edina prava in solidna podlaga, na kateri mora sloneti socialno zavarovanje vsakega mezdnega delavca, je *socialni značaj dela*, ki ga delavec opravlja, in pa *odvisnost*, ki jo delo nalaga vsakemu delavcu. Delavec v industrijah ni več neodvisna enota, ki živi in dela brez ozira na druge, temveč je neločljiv del celega kompleksa industrijskih in socialnih organizacij. Moderni mezdni delavec je kakor vojak, za katerega skrbi država v miru kakor v vojni. Delavec je še več kot vojak! Kajti vojna in vojaštvo ni potrebno za obstoj družbe, dočim je delavstvo in delo absolutno potrebno. Zato mora vsak zdrav in sposoben delavec imeti delo ali podporo od družbe ali države v ožjem smislu.

Tega socialnega načela povprečni ameriški delavec ne pozna, zato pa napačno pojmuje bistvo in pomen socialnega zavarovanja. On ne mara ničesar zastonj! Če hoče kaj prejeti, mora prej nekaj prispevati! Siromak! Ne zaveda se, da dobro prispeva v obliki profita lastniku industrije, kadar dela, pa ne ve, da je lastnikova dolžnost vrniti mu nekoliko tega prispevka indirektno, kadar je brez dela!

Vsak koristni delavec prispeva produkt svojega dela za blaginjo vse družbe, zato ima pravico zahtevati, da družba skrbi zanj, če nima več dela zanj. Največja absurdnost je misliti ali govoriti, da je delavec neodvisen in si lahko sam pomaga. Delavec se ne more sam uposliti, zato si ne more sam pomagati drugače, kakor če krade ali ropa, kadar mu zmanjka prihrankov.

Da je v tem govorjenju o "samopomoči" veliko protislovje, dokazujejo govorniki sami, ki ob krizi fehtajo zanj miloščino. Ampak miloščina je sramotna za zdravega človeka; miloščina je ponižanje in kazen. Noben posamezni delavec ni odgovoren za brezposelnost, zato ne sme tudi biti kaznovan za nesrečo, katere si ni sam povzročil.

Brezposelnostno zavarovanje mora biti federalna ustanova, ki velja za vse države in industrije enako in denar za plačevanje podpore mora priti iz davkov na visoke dobičke. To je edina začasna — ne pozabite: *začasna* — rešitev vprašanja brezposelnosti.

Čim prej se delavci Amerike odločijo za ta načrt, tem bolje za nje.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Slovanska zveza na zapadu

Enumclaw, Wash. — Tudi tukaj na skrajnem severozapadu nas muči depresija kot vas v drugih državah. Pred kratkim sem bil v Tacomi. Neki rojak mi je pravil, da je opazoval reveže kako so razkopavali smetišča, da so dobili kaj ostankov za prehrano. Blaženi časi! Pa to v deželi, kjer je vsega v izobilju. Pa kdo je vsega tega kriv? Morda bi nam to razjasnil vsegavedni g. Trunk?

Delavec trpin, dokler se ne boš zbudil iz dremavice in se zavedel, da se moraš sam rešiti iz suženjstva, vse do takrat ne bo nič. Vsekakor bo treba porabiti glasovnice pravilno v prid delavcem, šele potem nam bo zasijala zlata doba. Pri tem pa ne mislim na kakšna nebesa na zemlji, ampak pošteno življenje za vsakogar, ki je pripravljen pošteno tudi delati. Pošteno plačilo za pošteno delo. To naj bo naša parola.

Že parkrat sem poročal, da smo v državi Washington ustanovili vseslovansko zvezo "Slavic Benevolent Federation of Washington". V to zvezo skušamo organizirati vse tukaj živeče Slovane. V ta namen je zvezin glavni odbor sklical javni shod za 10. januarja 1932 v Poljski dvorani na E. 30 R. st., Tacoma, Wash. Začetek ob 1. pop. Torej Slovenci in Hrvati, pridite vsi. Slišali boste dobre govornike v vseh slovanskih jezikih in tudi v angleškem. Razložilo se vam bo pomen te organizacije. Čim bo vsak Slovan razumel nje pomen, se nam bo brez dvoma vsak tudi pridružil. Saj gre za povzdigo in izobrazbo slovanskih narodnosti v tej državi. Pri tem ni treba govoriti o kakšnem koritarstvu ali o cigarah, ker vsak in vsi delajo brezplačno.

Vi pa, rojaki, samo toliko žrtvujte, da postanete člani te organizacije. Zato pa na svidenje vsi na 10. jan. v Poljski dvorani v Tacomi, Wash.!

Matt Petchnik, Box 115.

Že spet nemir!

West Allis, Wis. — Pričakovali smo, da prenehajo boji in polemika v naših naselbinah Milwaukee in West Allis ter da začnemo z resnim in koristnim delom, kar bi koristilo obema naselbinama. V Milwaukee je spet izbruhnil nemir. Kdo je povzročil nepokoj, bo pokazala bodočnost, kajti sedaj se mora stvar izčistiti, sicer ne pridemo do pravega zaključka.

Društvo "Sloga" št. 16 SNPJ je prejelo na novemberski seji vabilo od organizacije SND. Po prečitanju vabila, sem apeliral za utemeljitev in pojasnilo, ki je bilo podano, nakar je društvo vabilo in pojasnilo vzelo na znanje in izvolilo dva zastopnika. Pojasnilo se je, da nimajo nič definitivnih zaključkov, ampak da gre za dobro stvar, nabiranje prispevkov za brezposelne, revne med revnimi, zato naj bi naše društvo sodelovalo. Zamišljena akcija je težka stvar ne toliko radi nabiranja prispevkov kolikor radi razdelitve istih. Kdor je bil že v taki akciji, bo razumel. Ako pa društveni član prevzame zastopstvo v ta namen, se mora tudi prav gotovo zavedati potežkoč, ki so s tem delom v zvezi. Zato pa jaz nisem hotel prevzeti tega zastopstva, kar pa danes obžalujem, ker nisem to storil.

Društvo št. 16 je poslalo svoja po pravilih izvoljena zastopnika brez predsodkov in navodil na skupno sejo, ki se je vršila pod pokroviteljstvom omenjene organizacije. Poročili zastopnikov in imenovane organizacije pa sta si v protislovju o poteku seje. Kot se vidi iz "Obzora" je neki nezadovoljnež opisal naša zastopnika kot lažisocialista. Apeliram na naša zastopnika, da spišeta zapisnik dotične seje ter ga predložita prihodnji društveni seji na 5. jan. z lastnoročnima podpisoma obeh zastopnikov.

Nisem pooblaščen, da bi v kateremkoli imenu koga zagovarjal, toda moja članska dolžnost mi veleva. Ne oziram se na napade nasprotnikov, kadar se napada posameznika, saj drugega v "Obzoru" itak ne znajo, ko hvaliti svoje pristaše in blatiti nasprotnike, nimajo pa prostora za kakšne poučljive članke. Kadar je društvo napadeno kot sedaj, ker je imelo dober namen sodelovati pri akciji in je tudi izvolilo zastopnika za to plemenito idejo, je pa druga stvar. Ako se je seja razbila in niso prišli do nikakih skupnih zaključkov, je to pač dokaz, da je bilo nekaj gnilega nekje pri tej akciji, nekaj pristranskega in zato mora biti vodstvo dotične organizacije odgovorno, ne pa socialisti. Saj socialistični klub sploh ni bil povabljen. Čemu potem socialistom podtikati vaš fiasko, katerega ste ponovno doživeli.

Kadar prejmemo detajliran zapisnik, vas zagotavljam, da bomo z vami obračunali. V Obzoru vidim zapisano: "Naša organizacija SND itd." Predsednik iste organizacije se je pa na naši društveni seji pred okrog 200 člani izrazil, da organizacija SND ni imela ničesar opraviti zraven. Neki zastopnik mi je sporočil, da se je predsednik sam proglasil na skupni seji, da bo zastopal po navodilu predsednika, ker se ne more predsednik org. SND iste udeležiti. Kakšna logika! Čemu zavijanje! Poleg tega pa se drznete krivdo na druge zvrniti!

Socialisti so pošteni ljudje, toda ne brez napak; kadar jih vidijo, gledajo tudi, da iste popravijo. Zadnje čase sem opazil, da se tudi med vami dani. F. X. V. je pisal Obzoru, da je napisal članek o A. P. Krasni in da je šel v uredniški koš. Priznava tudi sebe, da je tudi sam za koš. F. T. je pisal v Obzoru, da je dvorana premalo napolnjena na prireditvah. Vzklikal je, da propadajo. Ali ni tudi to priznanje? Pričakovali smo, da pride tudi urednik z njegovim priznanjem in obžalovanjem, ker nam je povzročil mnogo nesporazuma in sovraštva s svojo bedasto taktiko. Toda on je prišel prosit, da bi se naročil vseeno. Čemu ne gre prosit k aristokratom in delavstvu nasprotni stranki, kamor spada?!—**Joe Radelj.**

Pjatiletka

Detroit, Mich. — Glede dela smo na ničli. Balkanec kaže: "Jok brate mani se čorova posla." Pazno čitam vsa poročila v slovenskih listih, kot so Prosveta in G. N. in če človek premišljuje kdo je kriv današnje nezaposlenosti, mora priti vsak do zaključka, da je vsemu temu kriva neka nevoščljivost svetovnih vlad kot so: Amerika, Anglija, Francija, Nemčija, Italija, Japonska in več drugih malih držav, ki so večinoma pod nadzorstvom velikih.

Vsa pažnja omenjenih držav je obrnjena v sovjetsko Rusijo. Marsikdo si bo mislil: "Mar se te države boje Rusije?" Boje, boje, pa še kako! Ne toliko Rusije kot države, ampak njenega petletnega načrta. Tega se oni boje, da bi ga Rusija ne uresničila tako kot ga je tudi napovedala. Mogotci si mislijo: če ruski delavec more izboljšati svoj položaj, potem bodo zahtevali vsi delavci sveta kaj takega.

Delavci, poglobite se nekoliko v premišljevanje, kaj bi rekli n. pr. tu v Ameriki, ki ima najbolj dopolnjeno mašinerijo, ljudstvo ima svobodno volilno pravico in kljub temu polovica ljudi strada. Toda to se ne godi samo v Ameriki, ampak v vseh omenjenih državah. Če bo ruski delavec uresničil svoj načrt, in si izboljšal svoj položaj za obstanek, ali nas ne bo sram pred vsemi ostalimi proletarci sveta, da si ne moremo pomagati, kljub temu, da imamo vse boljše pogoje kot jih je imel ruski delavec, ko je pričel petletni načrt?

Če ne bi Amerika pomagala Nemčiji in drugim državam z denarjem, bi že mogoče bile na zadnji stopnji pred preobratom, ki bi ga delavci podvzeli po ruskem vzorcu. Kljub vsem pomočim ga bodo podvzeli kakor hitro bodo Rusi svoj načrt dogotovili. Morajo si misliti: "Če je ruskemu delavcu uspelo, kar je pričel, ko ni bil niti naobražen, ni imel skoro nobene industrije ali kljub temu se je znal otresti vseh krvosesov in si je izboljšal svoj delovni položaj, zakaj bi si mi drugi ne mogli izboljšati, ki smo bolj naobraženi in imamo že vse industrije?!"

Nemčija bo prva na vrsti, za njo bo Anglija in druge države, tako bo tudi Amerika prišla na vrsto. Kakor resnično vzhaja solnce na vzhodu, tako resnično bo tudi prišlo do vstajenja delavcev od vzhoda! Torej, delavci, porabite svojo priliko pri volitvah. Zgubiti ne morete ničesar, ker danes ničesar nimate, pridobite pe lahko vse, če hočete uporabiti svoj razum o pravem času.

V Rusiji je mogoče več vrst narodov kot pa jih je naseljenih v Ameriki, ali kljub temu, da govorijo menda 20 jezikov, so se znali združiti, da dela eden za vse in vsi za enega. Zakaj bi se ne moglo kaj takega zgoditi v Nemčiji ali Angliji, kjer je le en narod in en jezik? No, upam, da še dočakam, ko bomo tudi v Ameriki započeli svojo "pjatiletko" in jo tudi uspešno završili tako kot jo bodo v Rusiji.

Anton Potokar.

Podebatirajmo

Auburn, Ill. — Mislim, da ne bo zamere, ako malo podebatiramo v Prosveti, saj debate so nam vsem v poduk.

V štev. 286 odgovarja urednik na moj dopis, ki je bil priobčen v Prosveti 3. dec. 1931. On piše, da ni res socijalistična stranka sovražna sov. Rusiji. Ko bi ne bila, bi jo danes po tolikih letih pripoznala in ji pomagala graditi pravi socijalizem. Dalje piše, da stranka v svojem programu zahteva priznanje sovjetske vlade od Združenih držav in neovirano trgovino. Končno zahteva, da vse kapitalistične vlade puste, da se svobodno razvija.

Nikakor ne morem zapopasti, kako more soc. stranka priporočati Združenim državam pripoznanje, ko pa sama ne verjame vanjo. In končno pravi: "Soc. stranka nima nič proti Rusiji, ima pa precej proti taktiki voditeljev komunistične internacionale. Dokler se ne spremeni ta taktika, ne bo sloge med delavstvom kapitalističnih dežel."

Tega urednik ni pojasnil, in tudi ni pojasnil kakšno taktiko bi morali zavzeti komunistični voditelji, da bi bilo po volji delavstvu kapitalističnih dežel. Če niso zadovoljni s taktiko, zakaj se druga internacionala ni odzvala klicu tretje? Zadnja je že večkrat apelirala za skupno konferenco, pa vse zastonj. Odziva ni bilo. Samo na skupni konferenci bi se lahko ukrenili koraki in bi prišli do združenja. Kje je torej krivda?

Naj navedem še en primer: Pred leti smo imeli v naši naselbini klub komunistične stranke. Večkrat smo razpravljali z rojakom, ki je spadal k soc. stranki. Po daljšem razmotrivanju pridemo do zaključka, da se na klubovih sejah sprejmejo resolucije obeh strank, da začnejo voditelji delovati na tem, da pride delavstvo do združenja. Rojak je obljubil, da vso zadevo predloži njegovi stranki. Res, nekaj časa potem prinese report, ki se glasi: "Vi pustite kom. klub in pristopite k socialističnemu", potem da ne rabimo nobenih resolucij, pa bo "vse o. k."

Drugi dokaz, da voditelji delavstva, kapitalističnih dežel nečejo nobenega združenja. Kaj pa je pravzaprav tako slabega pri komunističnih voditeljih, oziroma taktiki? Kongresnik W. T. Rainey, ki je preiskoval ruske razmere, se je prav lepo izrazil o njih taktiki. On je rekel med drugim: Iz te organizacije se volijo vsi važni in odgovorni uradniki. Stranka vlada Rusijo. Noben član stranke ne sme dobiti več kot 300 rubljev mesečne plače. Graft je popolnoma izključen."

Po mojem prepričanju, delavstvo kapitalističnih dežel, oziroma voditelji hočejo imeti vse nekaj drugega. Prvič, oni hočejo, da bi ruski delavci zavrgli svojo taktiko z vsemi pridobitvami zadnjih trinajst let in sprejeli njihovo takozvano "demokracijo" — volilni listek in svinčnik — in drugič, da bi na stežaj odprli vrata kakemu Kerenskiju ali MacDonaldu, ampak rusko ljudstvo bo obdržalo kar je z žrtvami pridobilo, pa če je voditeljem delavstva v kapitalističnih državah prav ali ne.

Domalega celi svet pripoznava, razen ameriških kapitalistov in gospode krog delavske internacionale, da Rusija napreduje na celi črti, da je vsak dan bližje pravega socijalizma. Iz tega se da sklepati, da je taktika komunistične stranke pravilna. — Kar se pa tiče dopisnika iz Johnstowna, Pa.: če se ne motim, je nekak trgovec; njemu pač ni zameriti, če se ne strinja z Rusijo. In dopisnik iz Bellaira, O., vidi kolekto samo pri komunistih, a če bi pogledal malo sam sebe, pa bi ne videl nobene razlike.

Anton Mlačnik.

Pripomba uredništva. — Kdor hoče razumeti, ne potrebuje pojasnila, kdor pa noče, temu ne bo nikdar dovolj pojasneno. Fakt je, da socialistična stranka zahteva priznanje sovjetov in svobodno trgovino z njimi. Taktika voditeljev tretje internacionale se nanaša na dežele zunaj Rusije, in ta taktika je bila do danes v večini primerov destruktivna za vse, kar ni komunističnega. Krajevna organizacija v Auburnu ali kjerkoli ni odločilna. Formalni zbori internacional so odločilni in edini tak zbor — ali konferenco — ki je bil aranžiran, da se obe internacionali združita, so razbili — komunisti. Komunisti poskušajo razbiti vsako delavsko organizacijo, ki je ne morejo osvojiti in kontrolirati. Taktika delavcev v Rusiji nima nič opraviti s taktiko komunističnih voditeljev v Ameriki. Ne vemo, da bi kateri socialist želel padca sovjetske vlade; če je kateri, ga obsojamo.

Šubelj poje na televizijonu

New York, N. Y. — Sporočam vsem cenjenim čitateljem Prosvete, da bom zopet pel na televizion v torek, danes večer 22. dec. ob 9:45 na W2XAB Columbia Broadcasting Television, 2800 Kilocycles, 107 Meters. Slišalo se bo seveda tudi v Evropi in so obveščene postaje v Londonu, Parizu, Berlinu, na Dunaju, v Milanu in tudi Ljubljana je obveščena. Pel bom v več jezikih.

Vsem čitateljem Prosvete vesele praznike in srečno novo leto!

Tone Šubelj.

Vabilo na veselico

Piney Fork, O. — Tukajšnje društvo št. 176 SNPJ priredi plesno zabavo na božični večer, dne 24. dec., pri br. T. Dolinarju. Uljudno se vabijo vsi rojaki in rojakinje iz vse okolice, da se udeleže. Imeli bomo obilo zabave in mnogo razvedrila.—**Odbor.**

Napoveduje revolucionarne izpremembe

New York. — Prihodnje desetletje bo prineslo revolucionarne izpremembe v politični in ekonomski areni Amerike, po mnenju študentovskega komiteja, ki reprezentira liberalne klube več kot sto kolegijev. Napredni in radikalni študenti iz višjih šol bodo o tem vprašanju tudi razpravljali na dvadnevni konferenci, ki se vrši ena v Chicagu, druga pa v New Yorku dne 28.—30. decembra. Konference sponsorira Liga za industrialno demokracijo.

—Federated Pictures.

P. D. Glassford, novi šef policije v Washingtonu, ki je mobiliziral 1500 policajev in pripravil strojnice ter bombe za solzenje proti "gladovim pohodnikom." Nič se ni zgodilo.

Paganski običaji božiča

Božično praznovanje v modernem s
ima v sebi dosti običajev iz davnega p
krščanskega sveta, ko so ljudstva še imela
ne paganske vere, je dejal te dni William W
ren Sweet, profesor v bogoslovnem oddelk
kaške univerze.

Barbarska ljudstva severne Evrope so
spevala vence in razno zimsko zelenje. Iz
se je porodilo božično drevesce. Nordični
rodi, posebno germanski in anglosaški, so
li v zadnjem tednu decembra velik pra
solnčnega obrata in ob teh dnevih so z zele
ovenčali svoje hiše. Tudi so klali živali
požrešno gostili.

Ta praznik je bil v navadi pri vseh
stvih stoletja, morda tisočletja, predno je
ščanska cerkev sredi četrtega stoletja dolo
da se na te dni praznuje fizično rojstvo Kr
pravi profesor Sweet. Še danes nihče ne
kdaj je bil Krist rojen, toda njegov rojstni
so postavili na 25. decembra, ker je takra
bil starodavni praznik.

Začetkoma je bil božič le duhovni pra
za kristjane. Nobenega veseljačenja in g
ni bilo; zvonovi niso zvonili in ovenčanih
mov ter obloženih miz ni bilo. Slavnosti in
ostale pritikline so kristjani polagoma pre
li od paganov, od vsakega naroda nekaj.
primer v Rimu so od 17. do 24. decembra p
novali znane "saturnalije" na čast rojstvu
ga Saturna, ki je bil najstarejše in naj
čaščeno božanstvo v Italiji. O njem so ve
da je prinesel mir in srečo človeštvu in za
tega je bilo praznovanje, ki je bilo posve
Saturnu, polno veselja in pogoščevanja z
finejšimi jedili in pijačami. Teden dni je
čivalo vsako delo, javni prostori so bili o
čani in ljudje so si izmenjavali darila. Ta
rakter "saturnalij" je kasneje prešel na
ščanski božič.

Prvi ameriški kolonisti so obhajali
po običajih in obredih anglokatoliške in rim
katoliške cerkve. Nekoč so puritanci, ki so
naseljeni v Novi Angliji, v okrožju Bos
hoteli odpraviti božični praznik kot "paga
zablodo", kakor pripoveduje omenjeni p
sor Sweet. Generalni zakonodajni zbor
nije Massachusetts je 11. maja 1659 sprej
dečo naredbo:

"Kdorkoli se najde, ki bo praznoval
dan, kakršen je božič ali temu podoben, z
pustom, gostijo ali na kakršenkoli način,
biti obsojen v plačilo kazni pet šilingov."

Dvajset let kasneje je bila ta določba
pravljena.

Kemik spreminja svet

*Kemik je vodilna glava v vseh področjih č
škega delovanja*

Med industrijskimi kemiki nam je
štiri skupine. V prvo spadajo "čisti" ke
ki se bavijo samo s temeljnimi znanstve
dejstvi kemije in ne služijo specialno kakš
dustriji ali posameznemu podjetju. Sl
kemiki, ki uporabijo uspehe znanstvenega
skovanja v industriji, torej z materialnim
trom. Njihova naloga je odkrivati nova p
panja in uporabiti uspehe svojega zadev
laboratorijskega dela v industriji. Tretja
pina obsega kemijske inženirje ali tehnik
spreminjajo uspehe svojih kolegov iz la
torija v produkcijo. Četrta skupina ob
spet obratovodje, ki družijo učeno zna
sposobnostjo, izdelovati s kemijo zvezan
delke na komercialni podlagi, tako da se
lovanje rentira.

To so tiste štiri skupine kemikov, ki
jejo za industrijo in neprestano spremi
naše oblačilo, našo hrano, našo okolico in
življenjske navade. V rokah kemikov le
žitev večine industrialnih problemov, ki d
zaposlujejo svet. Od premoga preko polj
stva do oblačil in gradenj, od prometa d
in medicine skoraj ni področja človeškega
lovanja, v katerem ne bi industrijski kemi
vrševal najdragocenejšega dela. Posebno
tovna vojna, ki je do neizmernosti pov
potrebo po posameznih industrijskih izd
in ki je dala povod za rešitev tisoč novih
šanj, je silno povečala tudi delovno obmo
važnost industrijskega kemika. Za prime
navedemo potrebo po dušiku, ki so ga d
potrebovalye deloma kot gnojilo, delom
sirovino za izdelavo razstreliv. Dote
glavna dobaviteljica dušika, država Č
bila zmožna zadostiti tej potrebi, kar ni
tudi iz drugih razlogov mogoče in tako
kemike padla naloga, da odkrijejo prim
način za umetno pridobivanje te snovi. K
ki so tudi kmalu našli način tega pridobi
iz zraka.

Posebno važna je naloga industrial
kemika, v kolikor se tiče premoga. Tu g
ka še rešitev problema o izumitvi kuriva,
bi razvijal dima. Na ta način bi lahko
ristili dragocene stranske produkte pre
ki gredo še dandanes večji del dobesedno v
po drugi strani pa bi bilo mogoče rešiti n
zlasti industrijske okraje nadležnih in šk
vih saj ter razne umazanosti, gospodinjst
si prihranilo letno težke milijone, ki jih i
danes za pranje in čiščenje, vožnje po že
cah bi postale prijetnejše in cenejše itd.

Kemik je danes deus ex machina n
življenja, saj se pozna njegov vpliv pov
izdelovanju jekla, tekočih kuriv, betona,
ja, papirja, lesa, stekla, svile, usnja, v ko
viranju živil in sestavljanju zdravil. Po
je postalo vse naše življenje varnejše in
nejše. Strokovnjaki pa pravijo, da smo
ob pričetku velikanskega dela, ki ga je pok
izvršiti kemik v industriji. S tem da sp
nja naša domovanja, naša oblačila in na
vila, nam gradi novi svet.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana, 5. dec. 1931.

ljubljana ima en dnevnik manj

Z nedeljo 29. nov. je ljubljanski dnevnik "Jugoslovan" prenehal izhajati. Ko je prišel režim januarja 1929, in ko se je jeseni 1929 država razdelila na banovine in je postal ljubljanski ban inž. Dušan Sernec, so smatrali nekateri za potrebno, da ustanovijo za Slovence nov dnevnik, ki naj bi "vzgajal" čitatelje v "novi miselnosti" 6. januarja 1929—12 let po zedinjenju Jugoslovanov!—pripravljal tla jugoslovanstvu.

In tako je ljubljanska banovinska hranilnica kupila tiskarno "Merkur" — ki je prejšnji lastniki sicer niso dali radi iz rok, a je to napravilo kar na hitro in brez velikih besed — ter začela tamkaj tiskati in izdajati svoj dnevnik "Jugoslovan," ki je poleg nekaj mesecev prinašal vsak dan uvodnike o tej "novi miselnosti 6. januarja," proslavljal umetno vodstvo državne politike, proslavljal način vladanja itd. Začel je izhajati lani poleti par letos pred svetim Miklavžem je prenehal. "Jugoslovan" se v svoji zadnji številki poslavlja in pravi, da je izvršil svojo dolžnost in nalogo, vzgojiti državljane za zopetni parlamentarizem. Zdaj je parlament skup, zdaj nekako nehamo. Vzroki bodo pa menda drugi. Prvič — ko so se demokrati oz. Kramer dogovorili z Beogradom in je postal Kramer minister Živkovičeve vlade, je postalo takoj razumljivo, da je postalo režimsko glasilo "Jutro," ki mu je dr. Kramer direktor in ki ima značaj nekakega glasila bivših demokratov. Krog "Jutra" je torej neka skupina, ki podeluje z vlado, "Jugoslovan" pa nima krog sebe prav za prav nikake skupine in je ostal ves čas samoten vzgojevalec . . . Razumljivo, da se je "Jutro" hotelo izogniti pajdaša. Poleg tega pa je "Jugoslovan" finančno težko žilavel. Od deficitov vsako podjetje hira in shira.

In tako je "Jugoslovan" prenehal.

Skladatelj Sattner star 80 let

Eden najstarejših slovenskih komponistov, pater Hugolin Sattner, je dosegel 29. nov. 80 let svojega življenja. Rodil se je v Kandiji pri Novem mestu, študiral v Novem mestu ter v Gorici ter ljubljanskem bogoslovju, od leta 1890 pa živi v ljubljanskem franč. samostanu. Že v mladosti se je bavil z glasbo in nam v zrelih svojih letih dal mnogo skladb trajnega pomena. Napisal je prve slovenske oratorije, napisal tudi opero "Tajda" in Pregljevo besedilo in še v zadnjem času je zložil nekaj mladinskih pesmi (izšle v založbi revije "Zbori") ter novo kantato.

Tramvaj v Št. Vid otvorjen

V soboto 28. novembra popoldne so slavnostno otvorili tramvajsko progo v Št. Vid pod Šmarno goro. Slavnosti so se seveda poleg tramvajskega voza udeležili tudi razni predstavniki oblasti in tudi minister dr. Kramer. Zdaj vozijo tramvajski vozovi z Vika prav do Št. Vida. Proga je bila zelo potrebna in bo promet po njej dokaj močan. Obenem pa je z novo tramvajsko progo ovilo stavbeno gibanje šišenskega predmestja in bo ob progi proti St. Vidu zrastel iz tal nov del Ljubljane.

Demonstracije proti Jugoslaviji v Bolgariji

Dne 27. novembra so se vršile v Sofiji demonstracije ob priliki obletnice pogodbe, ko je bila Macedonija dodeljena deloma Jugoslaviji, deloma Grški. Demonstrantje, predvsem študenti, so demonstrirali po ulicah, kjer jih je policija razganjala. V več mestih je prišlo do spopadov s kamenji, orožja pa ni rabil nihče. Demonstrantje so se ustavili tudi pred jugoslovanskim poslaništvom v Sofiji ter protestirali in s kamenjem razbili okna poslaništva. Policija je več demonstrantov aretirala.

Bratomor pred sodiščem

Poročali smo o bratomoru, ki se je dogodil 4. oktobra ponoči v Barjah pri Ljubljani. Brata Stanko in Valentin Zajc sta se vračala pijana z neke vinske trgatve, spotoma sta se sprla in Valentin je baje napadel Stanka, Stanko pa se je branil, vrgel Valentina ob tla ter ga začel daviti. Ko se je Valentin pomiril, ga je Stanko izpustil ter odšel domov. Naslednjega jutra pa pove mati Stanku, da leži Valentin mrtev na cesti. Stanko je stal te dni pred sodniki, zagovarjal se je s silobranom, sodišče pa ga je obsodilo radi prekoračenja silobrana na 6 mesecev zapora.

Poslabšanje zavarovanja v Jugoslaviji

Minister za socialno politiko je ugodil predlogu Osrednjega urada za zavarovanje delavcev, da se zviša zavarovalni prispevek za ljubljansko okrožje za 0.5%, za vse ostale urade pa za 1%, podporna doba — doba, v kateri oboleli zavarovanec prejema tako zvano hranarino — pa se zniža od 52 tednov (1 leto) na 26 tednov (pol leta). Zavarovalnina se je zvišala v ljubljanskem okrožju samo za 0.5%, ker je to okrožje še najbolj urejeno in močno, dočim so ostala okrožja slabotnejša in se jim je zvišal prispevek za 1% (od 6 na 7 odstotkov mezde). Po tem povišanju bo n. pr. ljubljanski Okrožni urad za zavarovanje delavcev prejel letno 3 milijone Din več prispevkov.

Kozolec je pogorel

V Begunjah pri Cerknici je 24. nov. izbruhnil požar v kozolcu čevljarja Fr. Roženca. Dasi je bil kozolec krit s cementno opeko, je pogorel do tal. Ker stoji kozolec na samem, je gotovo, da je požar kdo nalašč ali po nesreči zanetil.

Levstikovo "Gadje gnezdo" v angleščini

V Londonu je izšel te dni angleški prevod znanega slovenskega književnega dela "Gadje gnezdo." V angleščino ga je prevedla lektorica angleščine na ljubljanski univerzi F. S. Copeland. Izšla je knjiga v londonski založbi John Rodker ("An Adder's Nest," by Vladimir Levstik).

Skrb za zarod pri živalih

Ogromno kraljestvo žuželk. — "Družinske skrbi" v živalskem svetu

V zadnjih letih so postali "živalski otroci" nekako moderni in vsakdo pozna iz zanimivih opisov in slik nežno skrb, ki jo posvečajo matere v razredu sesalcev in ptic svojim mladičem. Še veliko zanimivejša, dasi manj raziskana pa je skrb, ki jo posvečajo male živalce, žuželke in druge, svojemu zarodu.

Zlasti žuželke, ki obsegajo nekako 4 petine vseh živalskih vrst na zemlji, kažejo v tem pogledu takšno raznolikost navad, da je vredno pomuditi se nekoliko ž njimi. Značilnost skrbi, ki jo posvečajo svojim potomcem, obstoji posebno v tem, da poginejo večinoma, še preden se to potomstvo zleže, ali vsaj kmalu potem. Zato pa se morajo že potruditi, da mu poiščejo pravočasno primerno "otroško sobo" in da mu pripravijo potrebno hrano, kar otežuje zlasti to, da se razvijajo žuželke do polne dozorelosti v različnih oblikah in da so ličinke navezane večinoma na drugo hrano nego odrasla živalca.

V najpreprostejih primerih odlaga samica svoja jajca na primerna mesta in se ne briga dalje zanja oziroma pogine. Kačje pastirke in enodnevnice odlagajo n. pr. svoja jajca v vodo, neke vrste kopnik rakov kratkorepcev opravljajo dolga potovanja, da zaupajo svoj zarod morju, neke žabe ostavijo mokri element in izkopljejo za svoja jajca jame v zemljo. Neki metulj, ki živi sicer kakor drugi metulji od cvetlic, mora odlagati jajca v — v gnojnico.

Stopnjo višje predstavljajo živalce, ki pripravijo svojemu zarodu tudi že hrano in jih skrbno zaščitijo pred sovražniki. Znana osa najezdnica je kakor mnogo drugih žuželk opremljena s posebnim, zelo dolgim želom, s katerim izvrta tudi neverjetno trde predmete, n. pr. debele lesne plasti in zidove, ki so v njih skrite ličinke, v katere odložijo jajca s pomočjo že prej omenjenega žela. Nepojmljiv nagon jim pove, kje je skrita pripravna ličinka. Ko se izleže zarod najezdnice ima dovolj hrane na razpolago, ker se izžrejo skozi žival, v katero jih je spravila skrbna mati. Tudi nekatere ribe imajo takšne vrtalne naprave, s katerimi spravljajo svoja jajca v razne žive školjke.

Gradnja "gnezda" ni vedno lahka. Neke kobilice in polži izkopljejo jame v zemljo, ki jih potem skrbno pokrijejo. Neki tropski polž zlepi list v obliki škrinjice, izžre odprtino za zrak in prevleče vse s sluzasto kožico. Ta škrnicelj je gnezdo za njegove male. Neka košeniljka obsedi na svojih jajcih, dokler ne pogine in še kot truplo rabi s svojim trdnim ščitkom svojemu zarodu kot varujoča streha.

Znane ježice na drevesnih listih niso nič drugega nego živa in prehranjujoča gnezda za ličinke raznih os, muh in moljev. Ježica je oteklina, ki jo je povzročila samica z vbodljajem svojega žela v list in snovi, ki se tvorijo v ježici in rabijo ličinkam za hrano.

Neki eksotični keber prežaga debele kose suhih vej, ki rabijo za prehrano njegovih ličink. Neki rilčkar predela list v lijak, v katerega odloži svoja jajca in ga nato zapre. Potem pregrizne pecelj lista, da pade lijak čez določen čas na tla, kjer se ličinke pozneje zabubijo.

Govnjači izgrebejo v zemljo rove in jame, v katere spravlja samec z neštetimi potmi govno. Tega predela samica v prave pogačice, v katere polaga jajca. Stari Egipčani so govnača zaradi vseh teh procedur smatrali celo za sveto žival in so se čudili, da se iz pogačic izvalijo novi hrošči — seveda niso vedeli nič o jajčecih v govnu.

Biznis še vedno leze navzdol

New York. — Kljub vsem napovedim in zagotovilom raznih organov, da je biznis začel plezati navzgor, pokazujejo najnovejši indeksi ravno obratno sliko. Bizniški indeks New York Timesa za zadnji teden v novembru pokazuje najnižjo konjunkturo izza vojne. To je razvidno posebno iz prometa na železnicah, ki je bil več kot 50% nižji kot v istem času lansko leto.

General Motor tudi poroča o manjšem trgu za avtomobile kot pred enim letom. Isto sliko kaže newyorška borza, na kateri so rene delnicam in bondom štrbunknile navzdol kakor hitro je bila prečitana Hooverjeva poslanica kongresu. Ameriški biznis evidentno nima "zaupanja" v svojega največjega apostola in protežitelja v Beli hiši.

Razne zanimivosti

"Rastlinsko srce" ne bije

Slavni indski raziskovalec Bose je pred kratkim sporočil svetu senzacionalno vest, da pošilja rastlina svoje soke z ritmičnimi sunki v višino kakor človeško srce kri v periferijo človeškega organizma. Bose je konstruiral izredno komplicirane priprave, s katerimi se mu je po njegovem mnenju posrečilo opazovati tudi redne gibljaje rasti pri rastlinah.

Sedaj pa sta dva nemška raziskovalca, Ubisch in Zachmann, zgradila še občutljivejši aparat, ki poveča vsak gib 11,000-krat, in s tem aparatom nista mogla ugotoviti nobenega izmed pojavov, ki jih je po lastnem zatrdilu odkril sir Bose. Nemška učenjaka menita, da se je ta zmotil in da ni z odkritjem "rastlinskega srca" še nič.

V znanstvenem svetu je zbudil nastop obeh nemških profesorjev veliko pozornost in zdaj preiskujejo, kdo se je prav za prav zmotil, onadva ali indski učenjak.

Spektroheliograf

Spektroheliograf je naprava, s katero je postavil ravnatelj zvezdarne na Mountu Wilsonu dr. Hale sonce pod stalno nadzorstvo. S tem aparatom je mogoče opaziti na površini sonca več podrobnosti kakor z najboljših dalnogledom. Spektroheliograf pa ni v rabi samo v Ameriki, ampak tudi v Švici in drugih evropskih državah, imajo ga pa tudi v Indiji. Z njim upajo moderni nebogledi, da bodo iztrgali soncu čim več tajn. Največje upanje polagajo v ugotovitev, koliko zavise izbruhi sonca od magnetnih viharjev na zemlji. To vprašanje zanima posebno milijone poslušalcev radia, kajti čeprav še ni docela gotovo, vendar je jasno, da imajo magnetni viharji velik vpliv na prenašanje glasov skozi zračne plasti.

Spektroheliograf je nameščen tudi v zvezdarni v Greenwichu. Neki zvezdoslovec se je o njem izrazil takole: "Velika prednost te naprave obstoji v tem, da je z njim mogoče nadzorovati solnce ob vsakem času in nepretrgoma. S spektroheliografom se vidi solnce v rdeči luči, pri čemer je vsaka druga svetloba izločena. Protuberance solnca in osrednje točke solnčnih peg se vidijo v temni barvi. Od časa do časa je videti, kako brizgne kvišku oblak plina, in sicer z brzino 80 do 160 km na sekundo. V nekem primeru so celo ugotovili, da je znašala moč takšnega brizga 400 km na sekundo. Spektroheliograf pomaga tudi pojasnjevati posebne oblike solnčnih erupcij, dočim vzročna zveza med temi pojavi in med magnetnimi viharji še ni našla tolmača.

Največja lakotna katastrofa v zgodovini

Sira Johna Hopea Simpsona, ki je bil imenovan za komisarja pomožne akcije za gladujoče po poplavah na Kitajskem, čaka težka naloga. Živila, ki jih je uničila zadnja povodenj, so bila tako obilna, da bi bila zadostovala za enoletno prehrano 18 milijonov ljudi.

Zdaj so vode sicer upadle, zato pa je solnce storilo svoje. V poplavljenem ozemlju se je zemlja posušila v kepe, ki so trde kakor kamen. Grude so tako trde, da jih je nemogoče razbiti in prekopati opustošene kraje.

Kitajska vlada je dala Simpsonu na razpolago letalo, da obišče ponesrečene kraje. Na Rumeni reki čaka na sto tisoče ton ameriške pšenice, toda velikanske so ovire, ki jih velja premagati, preden se more pšenica razdeliti med gladujoče prebivalstvo. Samo v Šanghaju je nad 60,000 beguncev. Sir Simpson pravi, da bo največja stiska pritisnila šele v januarju, ko bo lakota dosegla vrhunec. Takrat bo treba skrbeti za 10 milijonov gladnih in šele tedaj se bo pokazalo, ali takšna pomožna akcija kaj zaleže.

Posledice preobljudenosti na Angleškem

Pred nekim londonskim sodnikom se je morala zagovarjati te dni neka ženska zaradi odprave plodu. Imela je že sedem otrok in ni hotela imeti še osmega, ker je bila revna in se je čedalje težje borila za svoj življenjski obstanek. Sodnik jo je obsodil le pogojno na dve leti in je to razsodbo utemeljil s tem, da je Angleška že v veliki meri preobljudena.

Njegovo stališče je to, da bi se morali načini za preprečenje porodov propagirati v najširše kroge, zlasti pa v družine, ki žive v revščini. Sedanji zakon, ki prepoveduje umetno odpravo plodu, bi morali celo revidirati, kajti ne ustreza več pogojem, ki vladajo danes na Angleškem.

Isto sodbo je izrekel ta sodnik McCardie v nekem drugem primeru odprave plodu. Obtoženka je to izvršila, ker se je bala, da bi otrok prišel na svet slaboumen. Sodnik je ob tej priliki poudarjal, da ne živimo več v srednjem veku in niti ne v razmerah, ki so vladale pred sto leti, temveč da štejemo l. 1931., v katerem so socialni problemi vse drugačni kot v preteklosti.

Katolicizem v Ameriki

Katoliška cerkev ima v Združenih državah 17 nadškofov, 104 škofe, 26,353 duhovnikov in 17,000,936 vernikov. Razmerje med katoliki in protestanti se je v sto letih spremenilo od 1:100 na 1:6, pri čemer je rasla katoliška cerkev v prvi vrsti na račun priseljenih Ircev, Italijanov in — Jugoslovanov. Katoliki bivajo predvsem v mestih; tako šteje Boston 75 odstotkov katoličanov.

Omejitev priseljevanja je to naraščanje zavrlo, pričakovati pa je celo močnega nazadovanja, ker porast na račun rojstev pada. Zlasti pada število pri Ircih, katerih družine v tretjem pokoljenju že skoraj nimajo več otrok. Nekaj nazadovanja pojde na račun prestopov v protestantizem, a še slabšo sliko kaže naraščajoča verska indiferentnost med katoliki. Že leta 1910 je cenil škof MacFaul odpad zaradi te indeferentnosti na 10 milijonov duš. Kardinal Dougherty poroča, da obiskuje od 30,000 italijanskih otrok v Philadelphiji le 10,000 katoliški verski pouk; v zadnjih letih so zgradili celih 300 italijanskih protestantskih cerkev. Predlansko leto je prestopilo v katolicizem le 36,376 oseb. Od 12 milijonov zamorcev je le 400,000 katolikov. Kongres šteje 35 katoliških poslancev med 435, v senatu je 6 katolikov med 98 senatorji.

"Če bi jaz bil oženjen, me kavarna ne bi nikdar videla! Jaz bi sedel vedno doma, pa bi z ženo igral klavir, ali pa igral, ali pa bi igral karte, ali pa poslušal radio. Tako bi preživljal z žensko lepe večere!"

"No — ja, prvih osem dni! Ampak potlej 40 let!"

—Federated Pictures.

Novi demokratski senatorji ob prihodu v Washington, ko je bil otvorjen novi kongres. Od leve na desno: Bankhead iz Alabame, Logan iz Kentuckyja, Bulow iz Južne Dakote, Marcus Coolidge iz Massachusettsa, Byrnes iz Južne Karoline, Gore iz Oklahome, Hull iz Tennesseeja in Bailey iz Severne Karoline.

Pred novim poletom v stratosfero

Nova raziskovanja kažejo, da smo o stratosferi zelo malo poučeni

Prof. Piccard pripravlja, kakor smo poročali, nov polet v stratosfero, ki se ga pa sam ne bo udeležil. Kaj pomeni stratosfera?

Spodnja ozračna plast se imenuje troposfera po grški besedi, ki pomeni plast, ki se giba in obrača. V tej plasti se ozračje zaradi navpičnih in drugih tokov namreč neprestano meša. V stratosferi pa vejejo baje samo vodoravni zračni toki in poleg tega v nji ni pričakovati padavin. Že prof. Assmann, ki je poleg Francoza Teisserenca de Borta odkril obstoj stratosfere in je ugotovil, da so tudi v višini 10 do 15 km, torej v območju stratosfere, opazovali oblačne tvorbe. Pred nekoliko leti pa je izrazil Hergesseli dvom, da bi v stratosferi vladali samo omenjeni zračni toki brez padavin. Ta dvom so potrdila razna raziskovanja. Končno besedo o tem bodo spregovorila morda raziskavanja v teku polarnega leta, ki se bo vršilo, kakor znano, prihodnje in poprihodnje leto.

Važen predmet preiskavanja bo tedaj tudi vprašanje tako zvanega kozmičnega žarenja. Že na prvem balonskem poletu je prof. Piccard v tem pogledu ugotovil z zmeritvami dragocena dejstva, toda meritve so bile nepopolne in prav zato pripravlja prof. Piccard drugi balonski polet v stratosfero. Že dosedanja njegova raziskovanja pa kažejo, da bodo morali učenjaki v marsičem spremeniti svoje mnenje o kozmičnem žarenju.

Kakor bo našim čitateljem znano, gre že delgo govor o tem, da bi zračni promet na dolgih progah prenesli v območje stratosfere, ker se bodo tam vozila lahko gibala neprimerno hitreje nego v gostejšem troposfernem zraku. A preden se ta promet uresniči, bo treba natančno ugotoviti razmere v stratosferi, stanje in toke njenega zraka. V to svrho se že gradijo posebna letala, ki naj pokažejo možnost in prednosti zračnega prometa v stratosferni plasti.

Ta letala bodo imela tudi za znanost neprecenljiv pomen, saj je še mnogo temnih vprašanj, ki jih je treba glede te plasti razjasniti. Tako še danes ne vemo natančno, v kateri višini se prav za prav začenja. Zadnja opazovanja nam povedo le to, da se začenja v polarnih krajih veliko nižje nego v tropskih.

Prvo stratosferno letalo so zgradile Junkersove delavnice in je pred kratkim imelo že poskusno vožnjo, v stratosfero pa se še ni dvignilo. Farmanove delavnice v Parizu tudi dovršujejo takšno letalo, a o njem ni nič natančnejšega znano.

Cenejše pomlajevanje

Ruski učenjak Voronov hoče poenostaviti svojo pomlajevalno metodo

Znani ruski pomlajevalec specialist dr. Voronov se je vrnil z daljšega potovanja po svetu na francosko Riviero, kjer je dal novinarjem zanimive izjave o skušnjah, ki jih je prinesel s svoje poti. Najzanimivejša pa je bila učenjakova trditev, da živi Američan povprečno samo petdeset let.

"Moje trditve, da mora Američan umreti s petdesetim letom, ne smete vzeti dobesedno," je dejal učenjak. "Razumeti me morate v tem smislu, da je Američan pri svojem petdesetem letu popolnoma izčrpan in izrabljen. Čeprav ljudje pri teh letih še žive, si vendar upam trditi, da so v 50. letu že napol mrtvi."

"Kaj pa je vzrok njihovih porabljenih sil? Ne tajimo si, da je tega v poglavitni meri kriva gonja za denarjem, ta morilni življenski tempo, katerega plačuje sodobni Američan s svojim življenjem."

Dr. Voronov se zdaj trudi, da bi svojo pomlajevalno metodo čim bolj poenostavil.

Do nedavno, pravi Voronov, so se vsi ljudje brez izjeme uklanjali usodi zgodnjega staranja, ki jim je prineslo prezgodnjo smrt. Zdaj se je položaj popolnoma izpremenil. Možnosti, da bi se ognili smrti, sicer nimamo, moremo pa podaljšati življenje in predvsem moremo olajšati fizične bolečine, ki nas mučijo.

Zdaj sem na tem, je izjavil učenjak, da čim bolj poenostavim svoje precepljanje žlez. Doslej sem rabil pri pomlajevalnem postopku po tri žleze, v bodoče bo zadostovala samo ena. Nedvomno pomeni to velik napredek, kajti v prihodnje si bodo mogli dovoliti takšne operacije poleg imovitih posameznikov tudi manj premožni ljudje iz ljudstva.

V svojih laboratorijih pa dela dr. Voronov še druge poskuse, o katerih je javnosti še malo znano. Pomlajevalec preiskuje, če se ne dajo nekatere bolezni, ki so doslej veljale za neozdravljive, izlečiti s transplantacijo žlez. Po sodbi zdravnika-pomlajevalca se človeški organizem po transplantaciji žlez tako okrepi, da lahko kljubuje boleznim, o katerih se današnji znanosti niti ne sanja.

V kratkem odpotuje dr. Voronov v Afriko, kjer je francoska državna živalska farma. Tam delajo trenutno poskuse s tri tisoč ovni, ki naj dokažejo, kako se spreminja organizem po presaditvi žlez. Že doslej se je pokazalo, da tako okrepljene živali dajejo več volne kakor navadno in da so po operaciji tudi za razplod mnogo sposobnejše kakor so bile pred njo.

Hiša in dom

Kako ostanejo cvetlice v sobi sveže

Cvetlice nas razveseljujejo, toda na žalost hitro ovenejo. Že to, kako cvetlice urediti v vazi, da ne krče, je umetnost, ki jo mojstrsko obvladajo samo Japonke, še dosti teže pa je ohraniti cvetlice, ki krase naša stanovanja, sveže.

Vselej rabi samo svežo vodo, ki jo moraš vsak dan izmenjavati. Ponoči postavi cvetlice na zračen prostor. Stebla skrbno neguj. S tistega dela rastline, ki je v vodi, potrgaj listje in vitice. Če so stebla posebno trda, kakor na primer pri krizantemah, je dobro, da jih nekoliko natolčeš, da se omehčajo in laže vsesavajo vodo. Stebla vsak dan obreži, najbolje poševno. Vodi dodaj nekaj natrona, da ostane sveža. Če hočeš preprečiti predčasno razcvitanje popkov in ohraniti cvetlice dalj časa, oprezno ovij ponoči na vrhu popkov ozke gumaste trakove. To tulipanom, potonikam in podobnim cvetlicam življensko dobo podvoji.

Posebno teško je ohraniti sveže vrtnice, ki le redkokdaj učakajo dva dni, pa naj že pridejo naravnost z vrta, ali pa iz cvetličarne. Zelo dobro je zaviti vrtnice ponoči v časopisni papir in jih postaviti v veliko posodo s svežo vodo. Vlažni papir razdeljuje cvetovom tekočo hrano. Ne samo stebla, ampak tudi kelihi naj bodo ponoči oviti s takim vlažnim papirnatim ovojem. Nekateri ovijajo celo posamezne cvetove z vlažnim svilnatim papirjem. Tega malega truda naj se nihče ne boji, kdor ljubi cvetlice in jih hoče ohraniti sveže. Če bo skrbno negoval cvetlice v vazah, bo dosegel dvoje: okrasil si bo stanovanje in pri tem prihranil denar.

Stavka v testeninski industriji

New York. — Dve tretjini testeninske industrije v tem mestu je v zastoju radi stavke, katero vodi neodvisna Amalgamated Food Workers Industrial unija. Stavko je povzročila redukcija že itak mizernih mezd za deset odstotkov. Pred stavko so delavci prejemali celo po $14 na teden za 60 ur dela. Stavkovne straže so pričeli napadati plačani pobojniki iz nižinskih beznic New Yorka; ravno tako jih ovira tudi policija, ki je na strani tovarnarjev. Vodstvo unije pravi, da se stavkarji kljub provokacijam in težkočam dobro drže.

Božični venci — polni duhov!

Memphis, Tenn. — Policija je pred par dnevi zaplenila stojnico z božičnimi venci v tem mestu. Venci so bili izredno težki. Ko so jih preiskali, so našli v vsokem stekleničico z žganjem. Stekleničice so imele napis: "Vesel božič."

V boju za kruh

Za Prosveto spisal *Nace Miheve*

Sčasoma pa je Jožeta najbolj mrzil župnik, to pa zato, ker se Jože ni menil zanj, zlasti pa še radi tega, ker Jože ni hotel pri pobiranju za nov zvon prispevati ničesar. Nekoč je dejal župnik zbranim ključarjem:

"Amerikancu pa naj s košem zvonijo, naš zvon mu ne bo pel!"

"Tako je!" so vsi pritrdili.

Od takrat so Jožeta še bolj mrzili. Jože pa se zato ni niti najmanj menil.

Soseda Sadarca je bila sama, imela je kravico, ki jo je krmila in par litrov mleka je vsak dan odprodala ter se s tem živela. Pa ji je poginila krava. Od tedaj je hodila krog svoje bajte vsa potrta. Jože in Lenčka sta vse to opazovala, in nekega dne stopi Jože v sobo starke.

"Mama, le napravite se, greva v Radovljico."

"V Radovljico, po kaj?"

"Danes je semenj, tam kupiva kravico."

"Oh, kaj pa mislite, saj nimam toliko denarja!"

"Bova že dobila, kar napravite se!" ji reče Jože.

Tam sta kupila Lisko, Jože pa jo je plačal, nato ji je rekel:

"No, le ženite jo domov, mislim, da bo dobra!"

Ženica je bila vesela in zasukala se je, kakor da bi ji štirje križi padli s pleč, gnala jo je domov in predno jo je pognala v hlev, je šla v izbo po blagoslovljeno vodo in jo poškropila z besedami: "Bog daj srečo!"

Kmalu se je po vsej okolici razneslo, da je Poznik Sadarci kupil kravo. Nastala sta dva tabora. Nekateri so imeli Amerikanca za dobrega človeka, drugi pa za brezverca, ker niti v cerkev ne gre. Pa tudi med ženskim svetom sta bila dva tabora. Nekatere so Lenčko spoštovale, ker je bila zelo dobra napram revežem. Druge pa so ji zamerile, ko ni za novo majniško Marijo hotela nič prispevati.

Jožeta so videli sosedje večkrat v Tržiču na delavskih shodih in prireditvah. Malokdaj je bilo, da ne bi bila tudi njegova žena z njim. Sosedje so mu pridjali priimek "Rdeči Amerikanec". Nekatere tercijalke pa so imele navado, kadar so Lenčko srečale, da so se pokrižale in pri tem dejale: "Bog nas varuj!"

Minilo je štiri leta. Jože in Lenčka sta se lepo udomačila, za ljudi, ki so imeli za nju slabe besede, se pa nista menila. Oni, ki so videli v Jožetu in Lenčki dva odkrita in dobra človeka, so pa komaj čakali, da je prilika nanesla, da so se mogli z njima razgovarjati.

Prišle so občinske volitve. Neki večer pridejo trije možje k Jožetu in mu sporočijo, da bi radi videli, če bi prevzel tudi on kandidaturo. Jože jim je odgovoril, da tega ne stori, pač pa, kar je v njegovi moči, bo pomagal z agitacijo za delavsko listo. Zavedal se je, zakaj ni sprejel kandidature; mislil si je, da stvari veliko več koristi, če govori na shodu kot volilec in ne kot kandidat.

Jože je imel prav. Na shodih, kjer je nastopal, je napravil silen vtis na zborovalce. Ko je tako jasno razlagal socializem in njegove cilje, je zbudil splošno pozornost. S tem si je pa tudi poostril sovraštvo župnika in njegovih pristašev. Toda, to Jožeta ni najmanj motilo, temveč je še povečal svojo agilnost.

Tudi župnik je prišel nekoč na njegov shod in mu zaklical:

"Kdo bo šel z vami, z brezverci!?"

"To dobro vemo, da vi ne! Emancipacija delavcev mora biti delo delavskega razreda samega! Vi pa ste eden tistih stebrov, na katerih kapitalizem oziroma današnja krivična družba sloni!"

XXV.

Pred viharjem

Janez Brinar si je svoje posestvo dokaj uredil, poplačal je dolgove pri Štacunarju in v farovžu. Kadar pa je imel kaj posebnega, da se ni mogel sam takoj odločiti, se je peljal k svojemu prijatelju Jožetu na Gorenjsko. Vselej je bil vesel, kadar sta prišla skupaj. Pa tudi Jože in Lenčka sta rada videla, če jih je obiskal. Posvetovala sta se o marsičem. Tako je tudi l. 1914, meseca julija, Brinar obiskal Jožeta. Prvo vprašanje na Jožeta je bilo:

"Ali si že kaj slišal? Pripovedujejo, da bo vojska!"

"Prej ali slej prav gotovo!" pravi Jože.

"Kajne, zaradi umora prestolonaslednika v Sarajevu?"

"Tudi če bi to ne bilo, bi moralo do tega priti, ker se vse države take oborožujejo."

"Kako to!?"

"Kako to! Ker se bije svetovni industrialni kapitalizem med seboj. Kronane osebe igrajo tu le neposredno vlogo. Tako je!

"No, midva ne bova več prizadeta, saj sva ameriška državljana."

"Kaj misliš, da to ni mogoče, da tudi Amerika ne stopi v vojnj metež?" Drugo pa je to, da pravzaprav nisva več Amerikanca, temveč avstrijska dezerterja, le to je, da tega noben ne ve, da so najini ameriški državljanski papirji že potekli. Saj veš, taki prijatelji se pa vedno najdejo, da te izdajo."

"Da, da, slabih ljudi je vedno več kot dobrih, to je res!" pripomni Brinar.

Medtem je Lenčka pripravila kosilo in Brinarja povabila, naj sede za mizo. Jože in Brinar sta že ves popoldne kramljala, na večer pa se je hotel Brinar odpeljati domov, toda Jože ga zadrži.

"Ostani tu do jutri zjutraj, jutri dopoldne se peljem s teboj do Ljubljane, imam tam neko opravilo, na večer se pa vrneva vsak na svoj dom.

Brinar se ni pustil dolgo prigovarjati, kajti doma je ženi rekel, da mogoče ostane pri Jožetu več kot en dan. Proti večeru so sklenili, da gredo v Tržič v gostilno, da se malo razvere in slišijo kaj ljudstvo govori.

Ko so prišli v Tržič, so zavili v neko staro purgarsko gostilno, ki je bila precej zasedena, vendar pa je bilo pri mizi v kotu, ki je bila belo pogrnjena, še prostora za tri osebe. Jože stopi tja, pozdravi in prosi za dovoljenje, nakar so gosti pokimali, da lahko prisedejo. Pri mizi so sedeli: tovarnar neke usnjarne, trgovec, lekarnar, posestnik fužine in višji uradnik predilnice. Pogovarjali so se seveda o vojski.

Govorili so nemški. Vsi so bili navdušeni za vojsko. Lenčka in Brinar sta se pogovarjala o domačih stvareh, Jože pa je sledil pogovoru svojih sosedov krog mize. Najbolj vnet je bil uradnik predilnice, ki je vedno povdarjal:

"Naš presvetli cesar bo gotovo pravilno ukrenil in Srbom napovedal vojsko!"

"V treh tednih jih zmeljemo, te pastirje, ki naših kanonov še ne poznajo," se je oglasil lekarnar.

"Kaj topov! Ampak naše število pušk, niti šteti ne znajo do toliko, kolikor ima naš presvetli cesar pušk," vpada fužinar vmes.

Predilniški uradnik se majestično obrne proti onima dvema.

"To še ni vse, gospodje! Ne smemo pozabiti na naše oficirje, njih inteligenco in vojaško sposobnost napram Srbom, ki niti pismenih oficirjev nimajo. A! Jaz sem kar vesel, če pride do vojne. Naš izkušeni presvetli cesar bo to tudi gotovo izvršil. Kaj pravite pa vi, gospod?!"

(Dalje prihodnjič.)

Sergej Zajackij:

PISMO

Za Prosveto prevedel *M. K.*

Ko sem se vrnil iz urada domov, sem našel v vratih svoje sobe listič s temi-le besedami:

"Dragi prijatelj! Rad bi te videl. Običi me. Moj naslov je: Anastazijskij pereulok št. 9.

Tvoj Baronov."

Prav nobenega Baronova nisem poznal.

"Slišite," sem rekel svojemu sosedu, "mogoče je listič Baronova namenjen vam?"

"Mogoče od Kozlova?"

Tudi on ni poznal Baronova.

Mogoče pa se je Baronov zmotil v hišni številki, v številki vrat, v ulici. Vrag vedi, v čem se je Baronov lahko zmotil.

Puškin je dejal nekoč, da so vsi Rusi leni, radovedni pa niso. Toda jaz sem le napol Rus, moja mati je bila Poljakinja. Zato sem len, vendar radoveden.

Skrivnostni Baronov je stanoval v majhni, enonadstropni hiši. Že sem hotel potrkati, ko so se nenadoma odprla vrata in neka ženska je stopila mimo mene, zavita v ruto, ter me začudeno pogledala s svojimi očmi, ki so se mi zdele znane.

"Je državljan Baronov doma?" sem vprašal.

Molče je prikimala, šla s poveseno glavo dalje ter se tesneje zavila v zamazano ruto. Toda njena hoja se mi je zdela presenetljivo znana.

Ko sem stopil v temno, po zelju dišečo prednjo sobo, sem dejal glasno:

"Državljan Baronov!"

Zaslišal sem nekaj korakov in nedvomno znan človek se je prikazal na pragu. Toda kdo?

"Kako lepo," je zaklical, "da ste prišli! Zelo sem se bal, da se najino dobro razmerje ne bo obnovilo. Komaj sem si lahko mislil, da bi se mi kdo v teh dneh moje največje sreče odtujil in da bi se izognil srečanju z menoj."

"Kako ste mogli misliti kaj takega!" sem mu zaklical, stisnil roko in si mislil: "Kje, hudiča, sem ga neki že videl?"

Soba je bila majhna, toda čedna, dvoje neenakih postelj je bilo skritih za omarami.

"Torej," je dejal, "zdaj sem oženjen."

"Kaj poveste! S kom?" sem vzkliknil in komaj da sem zatrl krohot.

"Z njo!"

"Aha!"

"S Sonječko! Z Zofijo Aleksandrovno!"

Kakor bi me bilo spreletelo, se je pojavila pred menoj preteklost. Spomnil sem se zimskih dni pred vojno, voženj na saneh, vijoličastih rož in dekleta z očmi, ki so me pravkar pogledale. Spomnil sem se Baronova. Že takrat je veljal za njenega ženina, toda radi česarkoli ni prišlo nikoli do poroke.

"Veste," je kričal Baronov, skakal neprestano s sedeža in spet sedal nazaj, "vsa ta leta sem živel, kakor živijo vsi! Prepotoval sem vso Rusijo, prestal sem tifus . . . potem . . . Če želite, vam povem vse do podrobnosti."

"Le."

"Že od leta 11 sem zaljubljen v Sonječko . . . O, vsi ti sprehodi po ulicah, plesi in gledališče. Strašno jo imam rad. Si lahko predstavljate, jaz — kemik — sem šel k vedeževalki. Ljubosumnost! Na vse sem bil ljubosumen. Tudi na vas! Saj ste bili takrat tako zastaven fant—"

"Bežite, no name . . ."

"Saj vam pravim, bil sem iz sebe! Nazadnje sem jo poprosil za roko. Odklonila me je, pri tem se je skoroda onesvestila, ona . . . In potem vojna, in potem revolucija — prva, potem druga. In potem so razgnali Moskvičane po vsem svetu. Človek bi menil, da je pač čas, da se spametuješ, pa nič! Vozil sem se v živinskem vagonu, kakor se je to pogosto dogajalo, in sem sanjal o njej! Kje neki je zdaj? Zdaj jo poišči! Tako, tako. Pa ti grem nekega večera — deževalo je, moker sneg — zagledam, da lepi neka ženska nekak listek na zid. Prav tisti hip je neki avto od daleč razsvetlil vso cesto. Ozrla se je — Sonječka! Si lahko mislite, kako mi je bilo pri srcu? Ni me opazila! Luč ji je svetila naravnost v oči. Ko je avto oddirjal mimo, je ni bilo več. Pristopil sem k listu, prižgal vžigalnik in čital:

— Prodam: samovar, omaro, staro pisalno mizo iz mahagonija.

In prav pred to pisalno mizo je bila izrečena najina usodna izjava. Čudovita pisalna miza. Seveda nisem spal vso noč. In ona je stanovala (naslov je bil naveden) popolnoma blizu. Reči moram, uboštvo njene obleke me je ganilo. In jaz norec nisem maral sam k njej — iz ponosa! Po tisti zavrnitvi . . .

Toda (tu je Baronov pritajil svoj glas) moj sosed je — špekulant, vse mogoče stvari kupuje in vselej se posvetuje z menoj. No, pa sem mu nasvetoval, naj kupi to pisalno mizo . . . Bilo jo je treba vendar podpreti . . . Zvečer sem prišel domov — na saneh pred hišo — pisalna miza. Srce mi je kar poskakovalo v prsih. Kar razburjen sem bil. Špekulant je bil navdušen. Spotoma že so ga trije prosili, naj jim proda pisalno mizo, in nekak bivši knez jo je pohvalil. Poklical me je, naj si jo ogledam. Rekel sem, da pridem kdaj kasneje . . . Toda bilo mi je neprijetno, saj veste . . . K njemu zahajajo različne dvomljive dame, in potem ta pisalna miza! Nenadoma je potrkal sam pri meni. "Poglejte," je rekel, "kaj sem našel v tej pisalni mizi!" Pogledam — njena pisava . . . Berem . . . Toda to je vendar . . . Izprosil sem si list zase za plačilo, ker sem mu priporočil tako dober nakup. Kar preberite.

Bral sem:

"Ne vem, ali se bom odločila, da odpošljem to pismo. Ljubim Vas, toda če Vas vidim, rečem vse kaj drugega. Včeraj sem Vam rekla "ne." Nikar ne verjemite . . .

Ne obsojajte me. S . . ."

Baronov je trepetal od razburjenja.

"Kar predstavljajte si, kaj se je zgodilo z menoj! Torej mi je tedaj ta avša iz dekliške sramežljivosti rekla "ne," in jaz, idiot, sem bil užaljen ter sem pretrgal vse vezi, namesto da bi jo polagoma privadil te misli. No, sem si mislil, zdaj je treba vso zadevo poravnati . . . Šel sem k njej in — saj vidite (ves srečen se je zasmejal — dobro mi je uspelo . . ."

"Že takoj pri vstopu sem srečal Zofijo Aleksandrovno in, odkrito rečeno, nisem je spoznal!"

"Spremenila se je, vem. Saj je mnogo pretrpela! Vas se spominja . . . Le zakaj je ni?"

"Si hočete ogledati pisalno mizo?" je rekel nenadoma. "Sosed je zdajle doma. Spomnili se boste starih časov."

Da bi mu ustregel, sem pritrdil.

Toda tisti hip, ko smo potrkali na sosedova vrata, je pozvonilo pri vhodnih vratih.

Majhen, debel mož nama je odprl vrata. Baronov je hitel odpirat svoji ženi in zaklical nama: "Seznanita se: Trohinov — Gromov."

"Imate radi starine?" me je vprašal Gromov ter me vodil k pisalni mizi. "Kako jih človek ne bi imel rad. Poglejte samo, kako so ti hudiči znali obdelati furnir. Današnji mizar bi se lahko desetkrat posr . . ., oprostite, pa še ne bi spravil skup takega laka. In koliko predalov! Danes sem zložil iz njega vso ropotijo."

Zdrznil sem se. Na neki kuverti sem zagledal svoj polni naslov: "Gospod Aleksej Pavlovič Trohinov."

"Odkod je ta kuverta?"

"Eh, neko pismo je bilo v njej . . . Dal sem ga gospodu Baronovu . . . Nekakšno ljubezensko pismo. Toda poglejte tole vazo! Pristno kitajsko delo!"

Vtaknil sem kuverto v žep in dejal:

"Dovolite, da vzamem to s seboj za spomin, kdaj sva se spoznala."

"Pojdi na čaj," je dejal Baronov. "Sonja se je vrnila. Saharin imamo. Pridete vi tudi?"

"Ne", je dejal Gromov, "delati moram."

"Zmerom posli!"

"Ne gre drugače."

Sonječka me je sprejela zelo prijazno. Radovedno sem jo opazoval, pa nisem opazil pri njej niti sledu kake zadrege. Bilo je prijetno, sedeti s srečnima človekoma za mizo ter se spominjati preteklosti.

Tistega dne sem zasovražil svojo sobo.

In sreča je bila vendar tako blizu.

Nekaj dni nato sem ju spet obiskal. Ista zgodba — čaj in sreča. In pri njej, pri njej nikakega obžalovanja.

Ti neumna gos ti, zakaj nisi tedaj odposlala pisma?

"Sicer pa," je dejal Baronov, "sosed mi je pravil, da si vzel kuverto tistega pisma ti . . ."

"Da, vzel sem jo, hotel sem jo izročiti tebi, pa sem pozabil . . ."

"Kje jo pa imaš?"

"Izgubil sem jo."

"Kaj takega! Toda on, ta zarobljenec, ni mogoče prebral naslova?"

"Tam je bilo mnogo različnih papirjev."

"Tako je tudi bolje. Jaz namreč skrivam to storijo pred njim. To ni zanj."

Zdelo se mi je, da je Sonječka nekoliko zardela. Pogledal sem ji v oči in sem hotel zbuditi med nama vsaj nekako romantično zaupnost. Toda ona je obrnila svoj nos proč in pogledala s takim samozadovoljnim oboževanjem svojega moža, saharin in samovar, da se je prebudila v meni zlobna zavist.

"Škoda, da nimam te kuverte."

"Toda, tu imaš prazno kuverto. Če bi se res tako rad šc znova prepričal o svoji sreči, poprosi Zofijo Aleksandrovno, naj napiše nanj še enkrat tisti naslov."

"Zakaj ne? Kaj, Sonječka? Napiši ga!"

In se zadovoljno nasmehnil, med tem ko me je Sonječka neprijazno pogledala in odločno napisala:

"Gospodu Ivanu Petroviču Baronovu."

Mlaskaje jo je poljubil. Ona se je umaknila in zardela, pa ne da ji je bil poljub neprijeten, marveč zato, ker se je ženirala mene. Oh, ko odidem! Poljubljala se bosta do sitega. V meni je začelo kipeti.

Ko sem se že poslovil in je hotel zapreti za menoj v sem nenadoma dejal:

"Ah, tu jo imam! Našel originalno kuverto."

Potegnil sem kuverto iz mu jo dal v roko in odšel da bi se bil ozrl. Nikdar v nisem videl.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Nov. 30, 1931) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $6.00 in za pol leta pa $3.00. Člani SNPJ doplačuje $4.80 za leto, za pol leta $2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto $7.50, pol leta $3.75, za člane $6.30.

Za Evropo stane za pol leta $4.50, za vse leto pa $9.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani doplačujo samo $1.00 za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto $1.20.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

Upravništvo "PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave., Chicago

Za kratek čas

Pri zobozdravniku. — G Buča si je hotel dati izdreti — Zobozdravnik mu natakne sko za omamljenje.

Gospod Buča izvleče listni šteje denar.

Zobozdravnik: "Saj bost zneje plačali!"

Gospod Buča: "Ne — ne bi rad samo denar preštel, no me omamite!"

•

"Gospod generalni ravn prosim, hitro domov — vaš spa se je obesila!"

"Ali ste jo odrezali?"

"Ne — še ni bila mrtva!"

•

Današnja mladina

"Povej mi kak vprašalni vek, Jernej!"

"Kaj pa iščeš pri mojih nih?"

"Kje si pa to neumnost bral?"

"Naša Ančka je zadnjič ži vprašala sosedovega štu ta."

NA PRODAJ JE

lep vinograd in hram v sta kraju v Bojniku, občina Škoc pri Mokronogu na Dolenjsk Pridela se 10 do 12 hektoli vina. Nasajenega je tudi pr sadnega drevja. Proda se za lo svoto za $100.00. Pišite

A. KOLENC, 938 Eaton S
Hammond, Ind.

BOŽIČNA DENARNA DARILA

za Vaše sorodnike v Jugoslaviji pošljite skoz nas. Naša točna hitra postrežba, kakor tudi nizke cene vsake posamezne poši tve, so vzrok, da se na tisoče Jugoslovanov poslužuje našega p jetja

BOŽIČNI IZLET

v domovino bodo osebno vodili zkušeni vodniki. Izletniki bo potovali brezskrbno in udobno, ker vso skrb prevzamemo mi vse tiste, ki bodo potovali z našim posredovanjem. Glejte, da ti Vi izkoristite prednost tega božičnega izleta, in v ta namen obrnite na

KASPAR AMERICAN STATE BAN

1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILLIN

MI ZASTOPAMO VSE PAROBRODNE DRUŽBE

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA